

Sygn. akt *XVII AmA 33/13*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Małgorzata Perdion-Kalicka</i>
Protokolant:	sekretarz sądowy Jadwiga Skrzyńska

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania *(...) Sp. z o.o. z siedzibą w B.*

przeciwko *Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 października 2012 r. Nr (...)

I. oddala odwołanie;

II. zasądza od (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka

Sygn. akt XVII AmA 33/13

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w K. (dalej: Prezes UOKIK) decyzją z dnia 31 października 2012 r., Nr (...) uznał, na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów:

- w pkt I.1. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów bezprawne zachowanie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. polegające na naruszeniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) w drodze stosowania we wzorcach umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami postanowień przewidujących, że sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła, jeżeli w toku kontroli stwierdzono, że: a) nastąpił pobór ciepła niezgodnie z umową, b) instalacja odbiorcza jest w złym stanie technicznym tzn. występują stale i niekontrolowane nadmierne ubytki wody, a Odbiorca nie przystępuje do usunięcia awarii i naprawy instalacji odbiorczej pomimo pisemnych wezwań ze strony sprzedawcy, urządzenie zabezpieczające instalację odbiorczą (naczynie wzbiorcze) nie spełnia norm PN-B-02414, PN-91/B-02413 bądź jest niesprawne – nakazując zaniechanie jej stosowania;

- w pkt I.2. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów bezprawne zachowanie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. polegające na naruszeniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) w drodze stosowania we wzorcach umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami postanowień przewidujących, że sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła, gdy odbiorca uniemożliwia upoważnionym przedstawicielom sprzedawcy wstęp, wraz z niezbędnym sprzętem na teren nieruchomości lub do pomieszczeń odbiorcy w celu przeprowadzenia prac związanych z obsługą i naprawą urządzeń stanowiących własność sprzedawcy, przeprowadzenia badań, pomiarów lub kontroli układów pomiarowych oraz kontroli dotrzymywania przez odbiorcę warunków umowy i warunków rozliczeń - nakazując zaniechanie jej stosowania;

- w pkt I.3. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów bezprawne zachowanie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. polegające na naruszeniu art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) w zw. z art. 5 ust. 3 tej ustawy w drodze niezamieszczenia w treści wzorców umów kompleksowych sprzedaży przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami informacji o wysokości bonifikat za niedotrzymanie warunków umowy w zakresie terminów rozpoczęcia i zakończenia dostarczania ciepła w celu ogrzewania - nakazując zaniechanie jej stosowania;

- w pkt I.4. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów bezprawne zachowanie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. polegające na naruszeniu art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) w zw. z art. 5 ust. 3 tej ustawy w drodze niezamieszczenia w treści wzorców umów kompleksowych sprzedaży przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami pełnej informacji odnośnie standardów jakościowych obsługi odbiorców oraz parametrów technicznych dostarczanej energii obejmujących warunki dostarczenia ciepła w zakresie: a) zapewnienia obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła, b) dotrzymywania parametrów nośnika ciepła, c) dotrzymywania terminów i sposobu załatwiania reklamacji, d) zawiadamiania odbiorców o planowanych zmianach warunków dostarczania ciepła, które wymagają dostosowania instalacji odbiorczych do nowych warunków - nakazując zaniechanie jej stosowania;

- w pkt II. na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów określono (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w postaci obowiązku przedstawienia wszystkim konsumentom posiadającym umowy kompleksowe sprzedaży i przesyłu ciepła o zakwestionowanej treści propozycji zawarcia nowych umów uwzględniających zarzuty wskazane w pkt I niniejszej decyzji bądź aneksów do umowy eliminujących z ich treści stwierdzone naruszenia – w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji;

- w pkt III. Na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów umorzył jako bezprzedmiotowe postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczęte przeciwko (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. pod zarzutem stosowania praktyk o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy polegających na naruszeniu art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) w zw. z art. 5 ust. 3 tej ustawy w drodze: 1. niezamieszczenia w treści wzorców umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami informacji o wysokości bonifikat za niedotrzymanie warunków umowy w zakresie przerw w dostarczaniu ciepła w okresie letnim, 2. niezamieszczenia w treści wzorców umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami informacji odnośnie standardów jakościowych obsługi odbiorców w zakresie planowanych przerw w dostarczaniu energii w okresie poza sezonem grzewczym;

- w pkt IV. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B.: 1. karę pieniężną płatną do budżetu państwa w wysokości 17.068 zł z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w punkcie I.1. i I.2. decyzji, 2. karę pieniężną płatną do budżetu państwa w wysokości 34.136 zł z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w pkt I.3. i I.4. decyzji;

- w pkt V. na podstawie art. 77 ust. 1 w zw. z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 264 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciążył (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zobowiązał przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi UOKiK kwoty 23 zł w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Od powyższej decyzji odwołanie wniosło (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. zaskarżając ją częściowo tj. w zakresie pkt I.3., I.4., IV. i V., wniosło o uchylenie decyzji w powyższym zakresie oraz zasądzenie od organu na rzecz strony kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. Powód wniósł ewentualnie o zmianę zaskarżonej decyzji w pkt IV. i odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej oraz zasądzenie od organu na rzecz strony kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Powodowe przedsiębiorstwo zarzuciło powyższej decyzji:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) w zw. z art. 5 ust. 3 tej ustawy, poprzez błędną wykładnię i uznanie, że strona nie zamieściła w treści wzorców umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami informacji o wysokości bonifikaty za niedotrzymanie warunków umowy w zakresie terminów rozpoczęcia i zakończenia dostarczania ciepła w celu ogrzania, a także nie zamieściła w treści wzorców umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła wykorzystywanych w obrocie z konsumentami pełnej informacji odnośnie standardów jakościowych obsługi odbiorców oraz parametrów technicznych dostarczanej energii w zakresie wskazanym w decyzji w sytuacji, gdy strona zamieściła niniejsze informacje poprzez odesłanie do aktów wykonawczych i załączników do umowy, zgodnie ze złożonymi przez stronę wyjaśnieniami z dnia 26 czerwca 2012 r.;

2) naruszenie przepisów postępowania, które to naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) w zw. z art. 111 tej ustawy poprzez nałożenie na stronę przez Prezesa Urzędu kar pieniężnych w sytuacji, gdy przepis ten ma charakter uznaniowy i fakultatywny, a zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji motywy i przesłanki nie uzasadniają nałożenia przedmiotowych kar na stronę, w szczególności przy uwzględnieniu, że strona nigdy nie wstrzymała dostawy ciepła z przyczyn określonych jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów, a ponadto w pozostałym zakresie wskazywała na uprawnienia konsumentów;

3) naruszenie przepisów postępowania, które to naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego bez jego wszechstronnego rozważenia, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, a to uznanie, że zachodzą okoliczności uzasadniające nałożenie kar pieniężnych w sytuacji gdy prawidłowa ocena zebranego materiału nie daje podstaw do nałożenia kar pieniężnych;

4) błąd w ustaleniach faktycznych poprzez uznanie, że w sprawie wystąpiły okoliczności uzasadniające nałożenie kar pieniężnych w sytuacji gdy Prezes UOKiK nie uwzględnił wszystkich okoliczności występujących w sprawie.

W uzasadnieniu odwołania powód dowodził, że Prezes UOKiK niesłusznie uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę opisaną w pkt. I.3 i I.4 decyzji, gdyż postanowienia na których brak wskazywał organ znajdowały się w treści wzorców umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła poprzez odesłanie do aktów wykonawczych i załączników do umowy. Ponadto wskazywał, że brakujące postanowienia nie należą do istotnych postanowień umowy i są nieistotne z punktu widzenia dojścia do skutku umowy sprzedaży i przesyłu ciepła.

W odniesieniu do kary, którą kwestionował odwołujący się, dowodził, że kara jako fakultatywna nie powinna być na niego nałożona z tej racji, że nigdy nie wstrzymał dostaw ciepła z przyczyn określonych w pkt. I.1 i I.2 decyzji a odniesieniu do zarzutów określonych w pkt. I.3 i I.4 decyzji dowodził, że dochował obowiązku i w umowach i w załącznikach do umowy wskazywał na uprawnienia konsumentów, wobec czego brak było podstaw do nałożenia na nią kary.

Powód wskazywał również że Prezes UOKiK nakładając karę nie uwzględnił okoliczność, że tylko niewielka część zawartych przez spółkę umów to umowy zawarte z konsumentami (na 330 umów z konsumentami zawarto 36 umów), a także że przychód z tytułu sprzedaży i przesyłu ciepła w 2011r konsumentom stanowił niewielki procent przychodu spółki osiągniętego ogólnie z tytułu sprzedaży i przesyłu ciepła ((...) zł wobec (...) zł), podobnie jak wolumen zamówionej mocy cieplnej przez konsumentów w stosunku do ogólnej wielkości mocy zamówionej przez wszystkich odbiorców (0,81 %).

Odwołujący twierdził także, że na obniżenie wymiaru kary wpływ winien mieć fakt, że naruszenia wskazane w decyzji nie zostały wyznaczone w dotychczasowym orzecznictwie sądowym a ponadto, że odnosiły się one do nieistotnych elementów umowy. Na istotną z punktu widzenia wymiaru kary, powód wskazywał okoliczność, że zaprzestał w aktualnie zawieranych umowach stosowania zapisów opisanych w pkt. I.1 i I.2 decyzji a w odniesieniu do zarzutów opisanych w pkt. I.3 i I.4 wprowadził wprost w umowach zapisy dotyczące opisanych tam kwestii.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wnosił o jego oddalenie w całości, oddalenie wniosków dowodowych strony powodowej oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. (dalej: (...)) jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność na podstawie wpisu do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: (...).

(...) Sp. z o.o. w B. funkcjonuje na podstawie koncesji udzielonych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (URE):

- na wytwarzanie ciepła z dnia 30 października 2003 r. (ze zmianami) na okres do dnia 5 listopada 2013 r. /k. 27 – 45 akt adm./;
- na przesyłanie i dystrybucję ciepła z dnia 30 października 2003 r. (ze zmianami) na okres do dnia 5 listopada 2013 r /k. 47 – 60 akt adm./.

Podstawowa działalność przedsiębiorstwa opiera się na wytwarzaniu, przesyłaniu i dystrybucji energii cieplnej na terenie miasta B. /k. 9 akt adm./ .

Całość sprzedawanej przez (...) mocy cieplnej produkowana jest w jej własnych kotłowniach /k. 13 akt adm./ Spółka eksploatuje jedną kotłownię miałową - (...) o mocy zainstalowanej 51,63 MW zasilającą miejski system ciepłowniczy oraz 9 letnich kotłowni gazowych dostarczających ciepło dla celów ciepłej wody o łącznej mocy zainstalowanej 1,698 MW /k. 254 akt adm./

(...) eksploatuje sieć cieplną o długości 25,507 km, która wykonana jest w układzie promieniowo - pierścieniowym, zgodnie ze schematem. /k. 264 akt adm./ Obsługiwane są łącznie 202 węzły cieplne jedno- i dwufunkcyjne, w tym 134 węzły będące własnością (...). Sieć cieplna służy dla potrzeb centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej tylko w sezonie grzewczym. Po jego zakończeniu, dostawa energii cieplnej dla potrzeb ciepłej wody użytkowej następuje z lokalnych kotłowni gazowych. /k. 260-264 akt adm./ Poza sezonem grzewczym, tj. w okresie letnim, nie jest dostarczane ciepło do odbiorców będących konsumentami. /k. 160, 278 akt adm./ Konsumenty są zatem zaopatrywani w ciepło tylko na potrzeby centralnego ogrzewania. Nośnikiem dostarczanego przez (...) ciepła jest gorąca woda. /k. 255 akt adm./

(...) Sp. z o.o. w B. zawiera z odbiorcami usług, w tym z konsumentami, umowy kompleksowe, na podstawie których odbywa się przesył i dostarczanie energii cieplnej odbiorcom końcowym. Od 1 stycznia 2008 r. Spółka posługuje się w powyższym zakresie następującymi wzorcami umów sprzedaży ciepła /k. 10/:

a) wzorcem Umowy Nr (...)/..J... kompleksowej sprzedaży i przesyłu ciepła - jest to umowa standardowa; wzorzec stosuje się w przypadku, gdy nie zachodzą okoliczności zastosowania wzorców wymienionych w pkt b i c; /k. 9, 61 – 73 akt adm./

b) wzorcem Umowy Nr (...)/..J... kompleksowej sprzedaży i przesyłu ciepła (opłata za korzystanie z pomieszczenia węzła ciepłego), jest to umowa z zapisem o odpłatnym korzystaniu z pomieszczenia węzła ciepłego zgodnie z § 18 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz.U. Nr 194, poz. 1291). Wzorzec ten jest stosowany w przypadku, gdy odbiorca, w którego pomieszczeniu znajduje się węzeł ciepły należący do dostawcy żąda opłaty za korzystanie z tego pomieszczenia; /k. 9, 74 – 86 akt adm./

c) wzorcem Umowy Nr (...)/..J... kompleksowej sprzedaży i przesyłu ciepła (tryb uproszczony), jest to umowa z uproszczonym trybem rozliczania za ciepło zgodnie z § 36 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf (...). Wzorzec ten znajduje zastosowanie w przypadku, gdy odbiorca wystąpił z wnioskiem o uproszczony tryb rozliczania opłat za ciepło, w którym to zamiast ustalonych w taryfie ceny za zamówioną moc cieplną i ceny ciepła stosuje się średnią cenę ciepła oraz ustalonych w taryfie stawki opłaty stałej za usług przesyłowe i stawki opłaty zmiennej za te usługi; /k. 9, 87 – 99 akt adm./

Do umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła dołączane są załączniki stanowiące integralną część umowy. Załącznik nr 1: wykaz zasilanych obiektów z wyszczególnieniem parametrów dotyczących realizacji dostawy ciepła oraz przynależności obiektu do grupy taryfowej; załącznik określa następujące parametry dostawy ciepła: wielkość zamówionej mocy cieplnej, wielkość obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła, kubaturę i powierzchnię zasilanego obiektu, temperaturę obliczeniową, obniżenie temperatury wody w przyłączy. Załącznik nr 2: określenie granicy dostarczania ciepła oraz miejsca dokonywania pomiaru kontrolnego czynnika grzewczego. Załącznik nr 3: tabele regulacyjne wykazujące zależność temperatury nośnika ciepła (temperatury zasilania i temperatury powrotu) od warunków atmosferycznych. /k. 31 – 32, k. 69-73, 82-86,95-99, 178-181, 190-193, 202-205, 214-217, 226-229, 238-241 akt adm./

W §2 pkt. 4 wzorców umów kompleksowych którymi posługuje się powód, znajduje się postanowienie, przewidujące, że plany ograniczeń oraz plany wstrzymania dostarczania ciepła będą przedmiotem uzgodnień dokonywanych pomiędzy sprzedawcą a odbiorcą w terminie nie później niż 30 dni przed ich wprowadzeniem. W § 2 pkt. 1 tiret 4 wzorca umowy znalazło się zobowiązanie sprzedawcy do dotrzymywania standardów jakościowych obsługi odbiorców (bez określenia tych standardów), odwołujące się w tym zakresie do obowiązujących przepisów, bez precyzyjnego ich nawet wskazania. Podobne odwołanie do ogólnie nazwanych przepisów znalazło się w §2 pkt. 1 tiret 5 w odniesieniu do zobowiązania się sprzedawcy do udzielania odbiorcy bonifikat z powodu niedotrzymania standardów jakościowych.

(...) na podstawie aktualnych wzorców posiada ogółem 330 zawartych umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła, w tym 36 umów z konsumentami (27 umów standardowych i 9 umów przewidujących uproszczony tryb rozliczeń za ciepło. /k. 159 v akt adm./

Zamówiona przez konsumentów moc cieplna stanowi 0,81% ogólnej wielkości mocy zamówionej przez wszystkich odbiorców Spółki. /k. 159 v akt adm./

W procedurze związanej z zawarciem umowy z konsumentem, po zawarciu umowy przyłączeniowej, na podstawie złożonej przez klienta karty zgłoszenia obiektu do zasilania, która jest podstawą do rozpoczęcia dostaw energii cieplnej do obiektu odbiorcy, Dział Rozwoju i Współpracy z Odbiorcami przygotowuje projekt umowy kompleksowej sprzedaży i przesyłu ciepła wraz z załącznikami. Załączniki są następnie przekazywane do Działu Utrzymania Ruchu i Przesyłu celem ich weryfikacji i zatwierdzenia. Umowa przekazywana jest później do obsługi prawnej w celu jej zweryfikowania pod względem formalnoprawnym. Po weryfikacji prawnej, jeżeli odbiorca nie wnosi żadnych uwag co do treści zapisów w umowie, (...) przekazuje projekt umowy klientowi w celu zapoznania się z jej treścią i podpisania. Po podpisaniu umowy przez klienta, umowa zostaje przekazana do Zarządu Spółki w celu zatwierdzenia i podpisania

przez osoby uprawnione do reprezentowania Spółki. Następnie jeden egzemplarz podpisanej obustronnie umowy w trybie niezwłocznym przekazywany jest klientowi. /k. 255 akt adm./

Powodowa Spółka uzyskała w 2011 r. przychód w wysokości (...) zł. (zeznanie CIT-8 o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych k. 245 akt adm.). Osiągnięty przez Spółkę przychód z tytułu sprzedaży i przesyłu ciepła wyniósł w 2011 r. (...) zł, w tym kwota (...) zł stanowiła przychód z tytułu sprzedaży i przesyłu ciepła do konsumentów. /k. 159 v akt adm./

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił, na podstawie dokumentów zgromadzonych w toku postępowania administracyjnego, które nie były kwestionowane przez strony niniejszego postępowania oraz materiału dowodowego zgromadzonego w aktach przedmiotowej sprawy.

Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje.

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że prawo konsumenckie odchodzi w pewnych przypadkach od tradycyjnych reguł dotyczących kontraktów. Dzieje się tak ze względu na specyfikę obrotu konsumenckiego, która sprzyja tworzeniu się różnego rodzaju nadużyć ze strony przedsiębiorców, którzy wobec konsumentów stoją na pozycji „nadrzędnej” – silniejszej wobec konsumenta, zaś tradycyjne mechanizmy prawa umów nie są wystarczające do zwalczania tych nadużyć. Koniecznością zatem jest równoważenie pozycji przedsiębiorców i konsumentów w ich relacjach wzajemnych, m.in. w zakresie stosowania umów, które winny odzwierciedlać w swej treści zrównoważoną pozycję przedsiębiorców i konsumentów. W związku z tym ich forma odbiega od klasycznego modelu umów pomiędzy stronami mającymi względem siebie równorzędną pozycję. Jako że adresatem działań przedsiębiorców są konsumenci jako zbiorowość, ochrona zbiorowych interesów konsumentów wpisuje się w problematykę ochrony interesu publicznego, z który mamy do czynienia w sytuacji gdy zachowania przedsiębiorcy wymierzone są w szeroki krąg uczestników rynku, a zatem wszystkich korzystających i potencjalnych konsumentów. Podkreślenia wymaga tu fakt, iż podstawowym celem prawa konsumenckiego jest ukształtowanie uczciwych i zgodnych z dobrymi obyczajami relacji między konsumentami a przedsiębiorcami, tak aby konsumenci mieli dostęp do pełnej, rzetelnej, prawdziwej informacji o interesujących ich towarach i usługach oraz treści umów, a także, aby treść tych umów i sposób ich wykonywania nie prowadziły do pokrzywdzenia interesów konsumentów. Z tego też względu dobre obyczaje w relacji pomiędzy stronami są istotnym elementem branym pod uwagę przy ocenie stosowania zasad związanych z obrotem konsumenckim.

Drugą z kolei istotną kwestią wiążącą się z przedmiotową sprawą, jest kwestia określenia czym jest „powinność”, o której mowa w przepisach ustawy – Prawo energetyczne mających zastosowanie w niniejszej sprawie. O ile nie następuje trudności dostosowanie się do przestrzegania norm bezwzględnie obowiązujących, wskazujących wprost na jakiś obowiązek podmiotu, o tyle wyjaśnienia wymaga określenie co oznacza w normie prawnej „powinność” jej zastosowania. Pojęcie „obowiązku” i „powinności” wynika ze źródeł decyzji nakazujących działania i uzasadnień dla tych działań, "Obowiązek" oznacza zatem konieczność zrobienia przez człowieka czegoś, postępowania w określony sposób z nakazu wewnętrznego lub nakazu zewnętrznego np. prawnego, administracyjnego. Z kolei "powinność" oznacza przede wszystkim obowiązek natury moralnej, a więc nakaz wewnętrzny. Inaczej mówiąc, „obowiązek” jest przymusem, zewnętrznym bodźcem do działania, zaś „powinność” jest nakazem danym samemu sobie. Jednak w treści aktów prawnych obciążenie podmiotu do którego skierowana jest norma prawna w obu przypadkach tj zarówno powinności jak i obowiązku często jest takie same, w szczególności w zakresie skutków niezastosowania się do nakazów wynikających z norm prawnych.

Mając na względzie powyższe rozważania, jak również biorąc pod uwagę treść przepisu art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2007 r., Nr 50, poz. 331 ze zm.) należy stwierdzić, iż powyższy przepis przewiduje zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, albowiem praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów są czynami bezprawnymi (czynami niedozwolonymi). Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy,

w tym między innymi stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji oraz nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż zarówno treść przepisu art. 5 ust. 1, jak i ust. 2 ustawy Prawo energetyczne (Dz.U z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) (dalej: p.e.) zawierają minimalny zakres postanowień, jakie powinny być uwzględnione w umowach kompleksowych łączących sprzedawcę z odbiorcą. Regulacje wynikające z powyższych przepisów, które muszą być obowiązkowo umieszczone z stosowanych wzorcach umownych wynikają z konieczności zapewnienia właściwej ochrony konsumenta stojącej na jak najwyższym poziomie. Słusznie podnosi pozwany wskazując na rolę, jaką odgrywają dla zapewnienia tego wysokiego poziomu przepisy Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), przywołując treść art. 95 ust. 3 oraz art. 153 TWE, zgodnie z którym w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumenta należy przyczynić się do ochrony interesów ekonomicznych konsumentów, jak też promować ich prawo do ich należytej informacji. Taką rolę spełnia w polskim porządku prawnym m.in. przepis art. 5 ustawy Prawo energetyczne, którego zadaniem jest wskazanie konsumentowi jakie prawa i obowiązki mu przysługują.

Zgodnie z treścią art. 5 ust. 1 ww. przepisu, dostarczanie paliw gazowych lub energii odbywa się, po uprzednim przyłączeniu do sieci, o którym mowa w art. 7, na podstawie umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji albo umowy sprzedaży, umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji i umowy o świadczenie usług magazynowania paliw gazowych lub umowy o świadczenie usług skraplania gazu.

Natomiast w myśl ust. 2, umowy, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać co najmniej:

1) umowa sprzedaży - postanowienia określające: miejsce dostarczenia paliw gazowych lub energii do odbiorcy i ilość tych paliw lub energii w podziale na okresy umowne, moc umowną oraz warunki wprowadzania jej zmian, cenę lub grupę taryfową stosowane w rozliczeniach i warunki wprowadzania zmian tej ceny i grupy taryfowej, sposób prowadzenia rozliczeń, wysokość bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania;

2) umowa o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw gazowych lub energii - postanowienia określające: moc umowną i warunki wprowadzania jej zmian, ilość przesyłanych paliw gazowych lub energii w podziale na okresy umowne, miejsca dostarczania paliw gazowych lub energii do sieci i ich odbioru z sieci, standardy jakościowe, warunki zapewnienia niezawodności i ciągłości dostarczania paliw gazowych lub energii, stawki opłat lub grupę taryfową stosowane w rozliczeniach oraz warunki wprowadzania zmian tych stawek i grupy taryfowej, sposób prowadzenia rozliczeń, parametry techniczne paliw gazowych lub energii oraz wysokość bonifikaty za niedotrzymanie tych parametrów oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania;

3) umowa o świadczenie usług magazynowania paliw gazowych - postanowienia określające: moc umowną i warunki wprowadzania jej zmian, ilość paliw gazowych, miejsce, okres i sposób ich przechowywania, stawkę opłat lub grupę taryfową stosowane w rozliczeniach i warunki wprowadzania zmian tej stawki i grupy taryfowej, sposób prowadzenia rozliczeń, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania;

4) umowa o świadczenie usług skraplania gazu ziemnego - postanowienia określające: moc umowną i warunki wprowadzania jej zmian, ilość skraplanego gazu ziemnego lub regazyfikowanego skroplonego gazu ziemnego, stawkę opłat określoną w taryfie, warunki wprowadzania zmian tej stawki, sposób prowadzenia rozliczeń, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania.

Z kolei zgodnie z art. 5 ust. 3 powyższej ustawy, dostarczanie paliw gazowych lub energii może odbywać się na podstawie umowy zawierającej postanowienia umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłania lub

dystrybucji tych paliw lub energii, zwanej dalej "umową kompleksową"; umowa kompleksowa dotycząca dostarczania paliw gazowych może zawierać także postanowienia umowy o świadczenie usług magazynowania tych paliw, a w przypadku ciepła, jeżeli jest ono kupowane od innych przedsiębiorstw energetycznych, powinna także określać warunki stosowania cen i stawek opłat obowiązujących w tych przedsiębiorstwach.

Podkreślenia wymaga w pierwszym rzędzie, iż wskazana w ust. 2 ww. przepisu „powinność” oznacza w kontekście wcześniejszych rozważań – „obowiązek”. Przedsiębiorca jest bowiem zobligowany do umieszczenia we wzorcu umownym skierowanym do szerokiego grona odbiorców wskazanych w tym przepisie zagadnień. W sytuacji gdy ustawodawca przewiduje jedynie możliwość zamieszczenia w umowie dodatkowych postanowień, które strony będą chciały zamieścić dodatkowo dla dookreślenia łączącego stosunku zobowiązującego, wyraża to w sposób jasny przez stwierdzenie, że umowa „może” zawierać określone elementy, jak ma to miejsce chociażby w treści art. 5 ust. 3 przywołanej ustawy.

Obowiązek umieszczenia w umowie kompleksowej szeregu zagadnień związanych ze sprzedażą i dystrybucją (przesyłem) wytwarzanej energii cieplnej jest związany z zapewnieniem wysokich standardów ochrony konsumenta, który winien być rzetelnie poinformowany co do swych obowiązków wynikających z zawartej umowy, jak i praw z niej wynikających.

Za niezasadny w związku z tym należy uznać zarzut Skarżącego naruszenia art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 p.e. w zw. z art. 5 ust. 3 p.e. oraz twierdzenie, iż strona zamieściła informacje o wysokości bonifikaty za niedotrzymanie warunków umowy w zakresie terminów rozpoczęcia i zakończenia dostarczania ciepła w celu ogrzania, jak i informacji odnośnie standardów jakościowych obsługi odbiorców oraz parametrów technicznych dostarczanej energii poprzez odesłanie do aktów wykonawczych załączników do umowy, zgodnie ze złożonymi przez stronę wyjaśnieniami z dnia 26 czerwca 2012 r.

Jak wynika z analizy treści Umów kompleksowych sprzedaży i przesyłu ciepła, w § 2 odnoszącym się do zobowiązań stron, sprzedawca zobowiązuje się m.in. do „udzielania Odbiorcy bonifikat z powodu niedotrzymywania standardów jakościowych, na warunkach szczegółowo określonych w obowiązujących przepisach”. Brak jest zatem wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 5 ust. 2 pkt 1 p.e. określenia „wysokości” bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców. Za udzielenie wyczerpującej, jasnej i zrozumiałej informacji nie można uznać odesłania konsumenta do ogólnie określonych i niesprecyzowanych nawet przepisów prawa, które są w danym momencie obowiązujące. Wbrew twierdzeniom Powoda nie dokonywał w umowie nawet odesłania do treści § 40 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło, albowiem umowa w żadnym miejscu nie wskazuje na treść rozporządzenia tego rozporządzenia.

Powód nietrafnie również wywodzi, że o ile umowa zawiera essentialia negotii, to nie jest prawidłowe oczekiwanie od niego, że w umowie powinien zamieścić inne jeszcze elementy, które stały się przedmiotem sporu w niniejszej sprawie. Po pierwsze raz jeszcze należy wskazać, że to ustawa prawo energetyczne określa jakie elementy zawierać powinna umowa kompleksowa i jako przepis o charakterze szczególnym ma ona pierwszeństwo w odniesieniu do innych uregulowań, a więc odwoływanie się do tradycyjnego pojęcia essentialia negotii jak to czyni powód nie jest prawidłowe, a po wtóre, zważywszy, że przedmiotowe wzorce umów służą do nawiązywania stosunków prawnych również z konsumentami to konieczne jest stosowanie przez przedsiębiorcę wyższych standardów jeśli chodzi o obowiązki informacyjne, w tym kompletność umów, bez odsyłania do niesprecyzowanych, ogólnie określonych przepisów prawa. Wzorce umów winny zatem w swojej treści określać wysokość bonifikaty, a nie odesłać konsumenta do niedookreślonego przepisu. Należy oczywiście przyjąć, że zamieszczenie wymaganych prawem postanowień może mieć miejsce również w załącznikach stanowiących integralną część umowy. Jednakże w stanie faktycznym niniejszej sprawy z treści załączników nr (...) i (...) na które wskazywał powód nie znalazły się elementy przedmiotowo istotne, określone w przepisach ustawy prawo energetyczne. Zgodzić się należy z Pozwanym, że konsument powinien otrzymywać pewne informacje bezpośrednio w umowie lub powinny być one możliwe do uzyskania w prosty sposób.

Przepis wskazuje jasno, że wymieniony zakres informacji powinien być zawarty w umowie, a zatem odesłanie do ogólnopojętych przepisów prawa nie spełnia przesłanki wynikającej z powołanego wyżej przepisu.

Umowa nie zawiera również (ani w swej treści, ani też w załącznikach do niej) określonych wprost kwestii dotyczących standardów jakościowych świadczonych usług oraz parametrów technicznych energii.

W szczególności Załącznik nr (...) dotyczył wykazu zasilanych obiektów z wyszczególnieniem parametrów dotyczących realizacji dostawy ciepła oraz przynależności obiektu do grupy taryfowej i określał następujące parametry dostawy ciepła: wielkość zamówionej mocy cieplnej, wielkość obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła, kubaturę i powierzchnię zasilanego obiektu, temperaturę obliczeniową, obniżenie temperatury wody w przyłączy. Załącznik nr (...) zawierał tabele regulacyjne wykazujące zależność temperatury nośnika ciepła (temperatury zasilania i temperatury powrotu) od warunków atmosferycznych. Wynika z tego, iż załączniki nie zawierały informacji, które powinny znaleźć się w umowie.

W przypadku energii cieplnej parametry jakościowe nośnika ciepła i standardy jakościowe obsługi odbiorców oraz sposób załatwiania reklamacji określają przepisy Rozdziału 6 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych (Dz. U. Nr 16, poz. 92), tzw. rozporządzenie systemowe. Zgodnie bowiem z § 24 tego rozporządzenia parametry i standardy, o jakich mowa powyżej obejmują między innymi:

- 1) warunki sprzedaży ciepła w zakresie:
  - a) zapewnienia obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła,
  - b) dotrzymywania parametrów nośnika ciepła;
- 2) dotrzymywanie terminów i sposobu:
  - a) załatwiania reklamacji;
  - b) zawiadamiania odbiorców o planowanych zmianach warunków dostarczania ciepła, które wymagają dostosowania instalacji odbiorczych do nowych warunków.

Standardy te określone zostały szczegółowo w § 25 ust. 2, § 26 i § 27 ww. rozporządzenia,.

Zgodnie zatem z § 25 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych, jeżeli przedsiębiorstwo ciepłownicze lub dystrybutor ciepła i odbiorca nie ustalą w umowie sprzedaży ciepła lub umowie kompleksowej parametrów i standardów jakościowych, o których mowa w § 24 pkt 1, strony umowy obowiązują następujące parametry i standardy:

- 1) odchylenie od obliczeniowego natężenia przepływu nośnika ciepła dostarczanego do węzła cieplnego, w warunkach obliczeniowych, nie powinno przekraczać:
  - a) w sieciach parowych: +3 % i -8 %,
  - b) w sieciach gorącej wody: +2 % i -5 %;
- 2) odchylenie temperatury nośnika ciepła dostarczanego do węzła cieplnego w stosunku do tabeli regulacyjnej nie powinno przekraczać:
  - a) w sieciach parowych: +5 % i -10 %,
  - b) w sieciach gorącej wody: +2 % i -5 %, pod warunkiem że temperatura wody zwracanej z węzła cieplnego do sieci ciepłowniczej jest zgodna z tabelą regulacyjną, z tolerancją +7 % i -7 %;

3) rozpoczęcie i przerwanie dostarczania ciepła w celu ogrzewania i wentylacji powinno nastąpić nie później niż w ciągu 12 godzin od złożenia wniosku przez odbiorcę;

4) planowane przerwy w dostarczaniu ciepła w okresie poza sezonem grzewczym nie mogą przekroczyć 14 dni, a odbiorca musi być powiadomiony o terminach tych przerw z siedmiodniowym wyprzedzeniem.

§ 26 rozporządzenia stanowi, że jeżeli strony nie określiły w umowie sprzedaży ciepła lub umowie kompleksowej standardów jakościowych obsługi odbiorców, o których mowa w § 24 pkt 3 lit. a, strony umowy obowiązują następujące standardy: 1) udzielenie informacji na żądanie odbiorców następuje w ciągu:

a) 12 godzin - informacji telefonicznych o przewidywanym terminie usunięcia przerw i zakłóceń w dostarczaniu ciepła,

b) 7 dni - informacji pisemnych o przewidywanym terminie usunięcia przerw i zakłóceń w dostarczaniu ciepła;

2) udzielenie odpowiedzi na reklamację złożoną przez odbiorców, dotyczącą niewykonania lub niewłaściwego wykonania umowy, następuje w ciągu:

a) 12 godzin - w przypadku odpowiedzi telefonicznych na interwencje i skargi składane przez telefon lub informacji o przewidywanym terminie udzielenia pisemnego wyjaśnienia,

b) 14 dni - w przypadku odpowiedzi pisemnych na reklamacje odbiorców składane na piśmie oraz odpowiedzi na reklamacje, które wymagają przeprowadzenia dodatkowych analiz,

c) 30 dni - w przypadku odpowiedzi pisemnych na reklamacje odbiorców składane na piśmie, które wymagają przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego.

§ 27 ust. 1 i 2 rozporządzenia stanowi natomiast, że wytwórca ciepła lub przedsiębiorstwo ciepłownicze, lub dystrybutor ciepła powiadamiają odbiorców o planowanych zmianach warunków dostarczania ciepła, o których mowa w § 24 pkt 3 lit. b, w terminie określonym w umowie sprzedaży ciepła lub w umowie kompleksowej, a w przypadku gdy umowa nie określa tego terminu - z wyprzedzeniem umożliwiającym dostosowanie instalacji odbiorczych do nowych warunków. Termin wyprzedzenia, o którym mowa w ust. 1, nie powinien być krótszy niż:

1) 24 miesiące - jeżeli zmiana jest wprowadzana przez wytwórcę ciepła;

2) 12 miesięcy - jeżeli zmiana jest wprowadzana przez przedsiębiorstwo ciepłownicze lub dystrybutora ciepła.

Zasadniczo należy zgodzić się, że wprowadzone ww. przepisami parametry jakościowe i standardy obsługi odbiorców obowiązują strony umowy wówczas, gdy umowa zawarta z odbiorcą usług nie określa ich w odmienny sposób. Nie oznacza to jednak, że w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo stosuje parametry i standardy określone w rozporządzeniu nie ma obowiązku regulowania tych kwestii w umowie kompleksowej. Obowiązek taki wynika bowiem wprost z art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy Prawo energetyczne.

Sąd w całości podziela stanowisko Pozwanego w odniesieniu do dokonanej analizy treści umowy, a w konsekwencji uznanie, iż w żadnym z postanowień umownych nie znaleziono, wbrew twierdzeniom Powoda, określonych standardów obsługi odbiorców w zakresie dotrzymywania terminów i sposobu zawiadamiania odbiorców o planowanych zmianach warunków dostarczania ciepła, które wymagają dostosowania instalacji odbiorczych do nowych warunków, jak również standardy jakościowe obsługi odbiorców w zakresie reklamacji, które winny być zawarte wprost w umowie.

W szczególności nie sposób się zgodzić, z powodem, że mieszczący się w standardach jakościowej obsługi odbiorców obowiązek dotrzymywania terminów i sposobów zawiadamiania odbiorców o planowanych zmianach warunków dostarczania ciepła, które wymagają dostosowania instalacji odbiorczych do nowych warunków, został spełniony poprzez zamieszczenie w umowie postanowienia §2 pkt 4 stanowiącego, że plany ograniczeń oraz plany wstrzymania

dostarczania ciepła będą przedmiotem uzgodnień dokonywanych pomiędzy sprzedawcą a odbiorcą w terminie nie później niż na 30 dni przed ich wprowadzeniem.

Jak wynika z porównania zakresów obu regulacji- to są one odmienne. Ustawa a ślad za nią rozporządzenie, do standardów jakościowej obsługi odbiorców zalicza zawiadamianie ich ze znacznym, bo 24 lub 12 miesięcznym wyprzedzeniem o planowanych zmianach warunków dostarczania ciepła, jeśli wiąże się to z koniecznością dostosowania instalacji odbiorczej konsumenta do nowych warunków. Gdy tymczasem postanowienie umowy, na które powołuje się powód odnosi się li tylko do planów wstrzymania dostarczania ciepła i ograniczeń w dostarczaniu ciepła i co istotne zastrzega sobie jako minimalny termin do dokonania uzgodnień 30 dni przed wprowadzeniem ograniczeń lub wstrzymania dostarczania.

Podobnie nie spełnia wymogu określenia w umowie standardu jakościowych obsługi konsumenta w zakresie załatwiania reklamacji postanowienie zawarte w §7 pkt 6 wzorca umowy, zgodnie z którym „zgłoszenie reklamacji nie zwalnia odbiorcy z terminowego uiszczenia należności; po rozpatrzeniu reklamacji, w przypadku jej uwzględnienia sprzedawca dokona odpowiedniej korekty faktury w terminie 7 dni od uznania reklamacji”.

Jeśli się weźmie pod uwagę fakt, że z treści §26 rozporządzenia wynika, że standardem w zakresie załatwianie reklamacji jest udzielenie informacji w ciągu 12 godzin telefonicznie i 7 dni pisemnie o przewidywanym terminie usunięcia przerw i zakłóceń w dostarczaniu ciepła, i udzielania odpowiedzi na reklamację w ciągu odpowiednia 12 godzin, 14 dni i 30 dni w zależności od złożoności reklamacji - to z całą stanowczością należy stwierdzić, że zawarte w umowie postanowienie dotyczące jedynie reklamacji należności nie odpowiada tym standardom.

Reasumując należy stwierdzić, że z punktu widzenia ochrony konsumenta zachowanie przedsiębiorstwa, wobec nienależytego poinformowania konsumenta o jego uprawnieniach było bezprawne, co z kolei pozwala na przyjęcie, że Powód naruszył zbiorowe interesy konsumentów a zarzut Powoda w tym zakresie należało uznać za chybione.

W odniesieniu do zakwestionowanej zasadności nałożenia na Powoda kary pieniężnej stanowisko powoda należy uznać także za niezasadne.

Zgodnie z treścią art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 powyższej ustawy. Przepis ten pozwala na nałożenie odrębnych kar pieniężnych za różne naruszenia będące przedmiotem rozstrzygnięcia w ramach jednej decyzji. Zgodnie bowiem z przedmiotowym przepisem Prezes Urzędu może nałożyć karę pieniężną na przedsiębiorcę, jeżeli ten dopuścił się naruszenia art. 24 ww. ustawy, z czego wynika, że określona w tym przepisie kara może dotyczyć każdego naruszenia stwierdzonego względem danego przedsiębiorcy. Zaś w myśl art. 111 przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa w art. 106-108, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Przy czym ustawa nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar.

Z pierwszego z powołanego wyżej przepisów wynika jednoznacznie, na co słusznie wskazywał powód, że przepis ten ma charakter fakultatywny. Uprawnienie do nałożenia kary przez Prezesa UOKiK nadanego mu przez art. 106 u.o.k.i.k. winno być oceniane w aspekcie zarówno celów kary jak i przesłanek odnoszących się do ustalania wysokości kary (art. 111 uokik). Jeśli się więc weźmie pod uwagę fakt, że kara ma pełnić zarówno funkcję represyjną, a zatem stanowić formą dolegliwości związanej z naruszeniem przepisów ustawy, funkcję prewencyjną, która sprowadza się do zniechęcania podmiotów do naruszania przepisów Ustawy) oraz funkcję wychowawczą poprzez wskazanie uczestnikom rynku, jakie działania uznaje za niepożądane, a jakie budzą jego aprobatę – to nałożenie kary na powoda w niniejszej sprawie wydaje się oczywiste, gdyż powód naruszając prawa konsumentów w wielu płaszczyznach powinien ponieść konsekwencje, które z kolei powinny odnieść skutek wychowawczy zarówno względem samego powoda jak i innych przedsiębiorców w zakresie stosowanie wyższych standardów ochrony interesów konsumentów, niż ma to miejsce obecnie. Fakultatywność przepisu nie oznacza, że w sytuacji gdy powód po raz pierwszy naruszył przepisy ustawy

uzasadnione było odstąpienie od nałożenia kary. Powyższa okoliczność pozwalała jedynie na uwzględnienie jej przy ustalaniu wysokości kary, co zresztą zostało uwzględnione w decyzji, przy czym należy się zgodzić z organem, że raczej okoliczność przeciwna czyli tak zwana recydywa w naruszaniu przepisów ustawy ma większe znaczenie dla wymiaru kary powodując jej znaczne podwyższenie. Podobnie okoliczność, że powód nigdy nie wstrzymał dostaw ciepła z przyczyn określonych jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów nie mogła podważyć prawidłowości decyzji w zakresie nałożenia kary. Należy bowiem zwrócić uwagę, że sankcja za naruszenie zbiorowych interesów nie odnosi się do sumy indywidualnie naruszonych interesów konsumentów lecz jest to kara za naruszenie interesów zbiorowych, do których faktycznego naruszenia dojść nie musiało, gdyż wystarczające jest jedynie zagrożenie tych interesów bezprawnym działaniem przedsiębiorcy.

Podstawą obliczenia wysokości kary określonej w pkt I.3. decyzji jest przychód osiągnięty przez Spółkę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary – w 2011 r., którego wysokość wyniosła (...) zł. W związku z tym, maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę w oparciu o art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynosi (...) zł.

Przechodząc do analizy poszczególnych kar należy wskazać, że Prezes UOKiK prawidłowo i wszechstronnie ocenił każdą z zarzuconych bezprawnych praktyk powoda.

W szczególności w odniesieniu do praktyk opisanych w pkt. 1.1. i 1.2. sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK prawidłowo ocenił wagę naruszonych interesów, tj. że mają one miejsce zarówno na etapie zawierania kontraktu, jak i jego realizacji, oraz, że w wyniku stosowania przedmiotowych praktyk sytuacja konsumentów została znacznie osłabiona, gdyż wbrew treści art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne Spółka mogła w sposób arbitralny i nieuprawniony pozbawić konsumentów dostępu do jednego z podstawowych dóbr, z którego korzystanie stanowi życiową potrzebą, gdyż zamieszczała w umowach postanowienia upoważniające ją do wstrzymania odbiorcom dostaw energii cieplnej z innych jeszcze przyczyn niż wskazane w ustawie. Dla wagi stwierdzonych naruszeń prawidłowo wzięto także pod uwagę ponad 4,5 - letni okres stosowania praktyki, tj. od momentu wprowadzenia do obrotu konsumenckiego aktualnie wykorzystywanych wzorców umów kompleksowych dostawy i przesyłu ciepła na obszarze lokalnym, w obrębie miasta B.. Nie bez znaczenia dla wysokości kary był również fakt, że bezprawnych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów dopuścił się przedsiębiorca działający na rynku w warunkach monopolu naturalnego, który z tej racji winien w sposób szczególny ważyć swoje posunięcia wobec kontrahentów, którzy z racji monopolu zdani są na jednego tylko dostawcę usług. Nie bez wpływu na stwierdzenie wagi naruszeń ma okoliczność, iż usługi sprzedaży i przesyłu ciepła są usługami o szczególnym charakterze z uwagi na poziom ich niezbędności dla każdego gospodarstwa domowego. Dotyczą zatem towaru, z którego konsumenci nie mogą zrezygnować i który trudno zastąpić. Sąd podziela także zdanie Prezesa UOKiK, iż Spółka swoim działaniem nie naruszyła celowo zbiorowych interesów konsumentów, gdyż brak w sprawie na to dowodów, a zatem kwestionowane praktyki były zatem stosowane w sposób nieumyślny a było ono wynikiem niedołożenia przez Spółkę przy konstruowaniu treści wzorców umownych staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego i doświadczonego uczestnika obrotu gospodarczego.

W konsekwencji zasadnym, w ocenie Sądu, było nałożenie na Powoda kary pieniężnej na poziomie (...) przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2011 r. Przychód z ich tytułu sprzedaży i przesyłu ciepła stanowił w 2011 r. około (...) wszystkich osiągniętych przez (...) przychodów. W związku tym prawidłowo uznano, że nie ma podstaw do obniżenia kwoty bazowej kary, gdyż nie zaistniała przesłanka niewielkiego udziału przychodów z działalności, której dotyczą zarzuty naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w przychodzie (...) ogółem. Usługi sprzedaży i przesyłu ciepła są bowiem głównym przedmiotem działalności prowadzonej przez Spółkę. Ze względu na fakt, że Spółka nie dopuściła się wcześniej takiego naruszenia brak było podstaw do podwyższenia wysokości kary z tego tytułu.

W związku z powyższym kara w wysokość 17.068 zł, która stanowi (...) przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2011 r. została prawidłowo ustalona i jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych (...). Spełnia bowiem funkcję represyjną, jak również stanowi dolegliwość za stosowanie stwierdzonych w Decyzji praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i podkreśla ich naganność. Nałożenie

kary pieniężnej w tej wysokości spełni ponadto funkcję dyscyplinującą i prewencyjną, której celem jest zapobieżenie stosowaniu podobnych naruszeń w przyszłości, a także na jej walor edukacyjny i wychowawczy.

Podobnie należało ocenić wysokość kary nałożonej na powoda z tytułu naruszeń opisanych w pkt. I.3 i I.4 decyzji tj za niezamieszczenie we wzorcach umów stosowanych w obrocie z konsumentami postanowień wymaganych przepisami prawa. Tu także w wyniku zaniechania powoda sytuacja konsumentów uległa osłabieniu, gdyż nie otrzymując w umowie pełnych informacji na temat wszystkich jej warunków, konsumenci zostali pozbawieni wiedzy o swoich wszystkich uprawnieniach wynikających z umowy i w konsekwencji utrudnione zostało dochodzenie i egzekwowanie przez nich praw wynikających z umowy. Także długotrwałość naruszeń (4,5 roku) oraz silna bo monopolistyczna pozycja powoda na lokalnym rynku zaopatrzenia w ciepło prawidłowo zostały uwzględnione przez organ przy ustalaniu wysokości kary i uzasadniały ostateczne jej wymierzenie w kwocie 34.136 zł, co stanowiło (...) wysokości przychodu uzyskanego przez spółkę w 2011r i zdaniem Sądu było adekwatne do stwierdzonej wagi naruszeń. Kara w tej wysokości pozwala przypuszczać, że spółka w dalszej działalności nie będzie naruszać zbiorowych interesów konsumentów a jednocześnie nie stanowi ona nadmiernego obciążenia finansowego dla przedsiębiorcy.

Nieuzasadnione są również zarzuty dotyczące niezastosowania przez Prezesa UOKiK art. 28 uokik i nie wydania pomimo wniosku strony jedynie decyzji zobowiązujące do usunięcia skutków naruszeń. Jak wskazano już w orzecznictwie Sądu Najwyższego w sprawach III SK 5/09 oraz III SK 44/10 sądowa kontrola niezastosowania przez Prezesa Urzędu art. 28 uokik jest dopuszczalna, lecz ograniczona z racji ratio legis tej instytucji oraz trybu podejmowania przez Prezesa Urzędu decyzji o skorzystaniu z przysługującej mu w tym zakresie kompetencji. Samo twierdzenie przez powoda o aktywnej współpracy z Prezesem Urzędu nie uzasadnia jeszcze wniosku, że organ przekroczył granice swobodnego uznania w takim stopniu, że sąd powinien uznać zarzut naruszenia art. 28 uokik. Należy zgodzić się z organem, że spółka zmierzając do zakończenia postępowania w trybie art. 28 ust. 1 ustawy, powód powinien na stosunkowo wczesnym etapie postępowania złożyć wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej, gdy sprawa nie jest jeszcze dostatecznie wyjaśniona, w szczególności zarzucane stronie praktyki nie zostały jeszcze udowodnione. Wynika to z faktu, że przepis stanowi o uprawdopodobnieniu stosowania praktyk, co oznacza możliwość ograniczenia postępowania dowodowego i skrócenia przez to np. czasu postępowania. Chodzi zasadniczo o takie sytuacje, w których także organ reprezentujący interes publiczny uzyskuje z takiego sposobu zakończenia sprawy jakąś korzyść. Tymczasem propozycja powoda związana z wydaniem decyzji zobowiązującej została złożona na końcowym etapie postępowania administracyjnego, gdy cały materiał dowodowy został zgromadzony a powód otrzymał o tym informację. W tych okolicznościach słuszne, bo uzasadnione okolicznościami sprawy, było stanowisko Prezesa Urzędu, że decyzja wydana została w oparciu o przepis art. 26 ust 1 uokik. Nie doszło zatem do przekroczenia zakresu uznania administracyjnego, zwłaszcza że art. 28 ustawy nie nakłada na Prezesa Urzędu obowiązku wydania decyzji zobowiązującej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu orzeczono w myśl z art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości powoda stosownie do wyniku sporu.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka